

**גבולות היחידה: ספר שמואל א' פרק כ"ד****נושא היחידה: מעשה המערה בעין גדי****מספר שיעורים: 1****כתבה: יעל גרוסברג****כללי:**

דוד מגיע למערה בעין גדי, ושם הוא מתחבא עם אנשיו. שאול הרודף אחריו, נכנס למערה כדי לעשות את צרכיו, ולדוד יש הזדמנות פז לפגוע בו, אולם הוא אינו עושה זאת, אלא בשקט קורע חלק ממעילו של שאול כדי להוכיח לו כי יכול היה לפגוע בו.

**פתיחה:**

המורה יפתח בשאלה לתלמידים:

תארו לעצמכם שיש ילד בשכונה בה אתם גרים, שכל הזמן מציק לכם, זורק עליכם בקבוקים, פוגע ומשפיל אתכם לעיני כולם. עוברים עליכם כבר כמה חודשים של סבל, ויום אחד אתם הולכים, ולפתע אתם שומעים רעש ורואים שאותו ילד החליק עם תבנית ביצים בדרך מהמכולת, וכולו מלוכלך בנוזל של ביצים.

איך "בא לכם" להגיב באותו הרגע? (חשוב לדייק שהשאלה היא לא איך תגיבו מתוך מחשבה מעמיקה, אלא 'בשליפה'- מה הייתם בחלום רוצים לעשות לו/ ללכת לספר לכולם וכיו"ב...) המורה ישמע את תשובות התלמידים, ויאמר כי בפרק הקרוב יש סיפור מתח מדהים, שאפשר לומר שהוא נקודת שיא במרדף של שאול אחרי דוד. נקרא ונראה כיצד מתנהג דוד בסיטואציה מפתיעה...

**לימוד הפסוקים:****קריאת פס' א'-ג'**

דוד ממשיך ממדבר מעון- סלע המחלוקת, למדבר עין גדי, הנמצא בסמוך לים המלח. (יש להראות במפה)

זכור לנו מהפרק הקודם- המלאך הגיע לומר לשאול כי פלישתים נלחמים בישראל. כעת, סיים שאול את המלחמה, והוא ממשיך ברדיפה אחרי דוד. כמה אנשים הוא לוקח איתו לצורך כך? 3000 איש.

(זוהי כמות עצומה של חיילים כדי לפגוע באדם אחד. ניתן לראות מכאן את הרצון העז של שאול לפגוע בדוד.)

← כהקדמה לפסוקים הבאים, יספר המורה על הסיטואציה: באמצע המרדף, שאול המלך היה צריך לשירותים. מה עושים אם נמצאים בשטח? מה אתם עושים בטיול? הולכים מאחורי שיח/ מערה/ אבן.

שאול מוצא מערה, והוא נכנס אליה לבד כמובן.

← כעת יתלה המורה על דלת הכיתה קולב, ועליו "בגד" מאלבד, שכתוב עליו "שאול המלך". (חותכים מלבן מאל-בד, ויוצרים באמצע חור לראש, בדומה לציצית.)



אך המערה לא הייתה ריקה... בתוך המערה ישבו והתחבאו דוד ואנשיו!!!  
שאל לבדו במערה, ודוד ואנשיו נמצאים במרחק של כמה מטרים ממנו- אך הוא לא רואה אותם.

כדי להבין זאת, ישאל המורה: מה קורה כשלתע יש הפסקת חשמל/ נכנסים לחדר חשוך? ברגע הראשון לא רואים כלום, אולם לאט לאט העין מסתגלת ומתחילים לזהות עצמים.  
(כאשר אדם עובר מתנאי אור לחושך, לוקח למערכות העין זמן להסתגל. מעבר קיצוני מאור לחושך מוחלט יוצר תחושה של "עיוורון". שאל נמצא באור הבהק של מדבר יהודה, וכאשר הוא נכנס למערה נטולת האור, דוד ואנשיו כבר היו ישובים שם הרבה זמן. עובדה זו מסייעת להסביר מדוע על אף שהיו במרחק קטן זה מזה, הוא לא ראה אותם.)

← המורה ישאל את התלמידים: מה דוד יכול לעשות ברגע הזה? (להרוג את שאל)

המורה יכתוב על הלוח:

המקרה-

הצעת אנשי דוד-

המעשה של דוד-

ההסבר של דוד למעשהו-

### קריאת פס' ד'-ח'

אנשי דוד אומרים לו כי עליו להרוג את שאל, ואף מוכיחים את דבריהם מדבר ה' שנאמר לדוד.

← המורה ישאל: מה לדעתכם מרגיש דוד? מה התחושות העוברות בליבו?

ניתן להקריא את פרק תהילים קמ"ב - מִשְׁפִּיל לְדָוִד בְּהֵיטוֹ בְּמַעַרְה תְּפִלָּה, קוֹלֵי אֱלֹהֵי אֲזַעֲקָ קוֹלֵי אֱלֹהֵי אֲתַחֲנֶן – בפרק זה, בהיותו במערה, מתחנן דוד לה' שיעזור לו, משום שהוא מרגיש בודד, לבד במערכה.

הקושי שלא להרוג את שאל הרודף אותו, הוא ודאי עצום, אולם דוד רק קם וכורת- חותך את כנף (קצה) המעיל של שאל. ועוד אחרי זה, הוא מצטער אפילו על מעשה זה.

← המורה ייקח מספריים, ובדרמטיות ייגש לקולב ויחתוך בשקט את קצה הבגד.

כעת תהיה בידיו חתיכה קטנה של אלבד להמשך הסיפור.

מה היה הסברו של דוד לאנשיו על כך שלא הרג את שאל? שאל הוא "משיח ה'" - הוא המלך

המנהיג שנבחר ע"י ה', וחסו שלום שדוד יפגע בו.

על כן, דוד לא מאפשר גם לאנשיו לפגוע בשאל.

← מה אנו לומדים מכאן על דוד?

ניזכר בסיפור שפתחנו בו. הסיטואציה שבה נמצא דוד, מחייבת תגובה מהירה. המעשה של דוד לא נבע מחקירה מעמיקה ופולפולים, לא היה לו זמן לכך. ודווקא לכן הדבר מראה על מידותיו המיוחדות ועל התנהגותו המופלאה – האויב הגדול שלו, המנסה בכל דרך אפשרית לפגוע בו ולהורגו, נמצא במרחק נגיעה ממנו.

דוד היה יכול להורגו בקלות מרובה- עובדה גם שהוא הצליח לחתוך חתיכה ממעילו. אך דוד לא פוגע בו, משום שהוא "משיח ה'".

לאחר מכן, שאל קם מהמערה והולך לדרכו.

← המורה יסיר את הקולב מהדלת, וישאל מי מוכן להיות שאול. הוא ילביש על התלמיד המתנדב בבגד.  
שאול חוזר לאנשיו ומתרחק מהמערה. (התלמיד המתנדב ילך לקצה הכיתה.)

### קריאת פס' ט'-י"ב

המורה יקרא את הפסוקים כאילו הוא דוד – לעבר התלמיד המייצג את שאול.  
מכיוון שדבריו של דוד ארוכים, נחלקם לשניים כדי להסבירם.  
דוד יוצא מהמערה וקורא לשאול: "אדוני המלך".  
שאול מסתובב, דוד משתחוה ואומר לו:

1. מדוע אתה מקשיב לאנשים שאומרים לך שדוד מבקש את רעתך? עובדה שהיום הייתה לי אפשרות להורגך במערה ולא עשיתי זאת, כי אני רואה בך "משיח ה'".  
ומהי ההוכחה לכך? כנף מעילו של שאול הנמצא בידי דוד (המורה ינופף בחלק שגזר מהאלבד)

כעת ממשיך דוד:

2. דוד קורא למשפט צדק בידי ה' – "ישפוט ה' ביני ובינך". אני לא אנקום בך, אלא ה' "משל הקדמוני" = התורה. כתוב בתורה שה' נוקם במי שלא פועל לפי הצדק.  
3. דוד אומר כי הוא אינו שווה כלום – אחרי מי מלך ישראל רודף? אחרי כלב מת, פרעוש. אלו ביטויים של שפלות גדולה של דוד.

← בדברי דוד ישנם שילובים המראים על גדלותו: מצד אחד, גבורה ואומץ וקריאה כי ה' ינקום בו על מעשיו. ומצד שני, שפלות וענווה אל מול המלך ואל מול ה'.

המורה יכתוב על הלוח: תגובת שאול.

לפני קריאת הפסוקים, המורה ישאל קודם את התלמיד המגלם את שאול: כיצד היית מגיב במקום שאול? ואת שאר הכיתה ישאל, כיצד לדעתם יגיב שאול על דברי דוד.  
נראה בקריאה כי תשובת שאול מפתיעה ומרגשת מאוד. (בשלב זה, התלמיד- שאול, יכול לחזור למקומו.)

### קריאת פס' י"ז-כ'

המורה יבקש מהתלמידים לאתר כמה שיותר תגובות של שאול בפסוקים:

1. שאול אומר: "הקולך זה בני דוד?" הוא קורא לדוד 'בנו'. יש כאן רגש של קירבה ואהבה.  
2. שאול בוכה. מדוע? כי הוא מבין שטעה במעשיו.  
3. שאול מודה ואומר לדוד כי דוד הוא צדיק שגמל איתו טובה, ואילו הוא, שאול- גמל איתו רעה. המעשה של דוד הוא בלתי רגיל- "וכי ימצא איש את אויבו ושילחו בדרך טובה...?"  
4. שאול מברך את דוד- "ה' ישלמך טובה".

### קריאת פס' כ"א-כ"ג

גם בפסוקים אלו נמשיך לאתר תגובות של שאול:

5. שאול מודה בפני דוד כי הוא יודע שדוד יהיה המלך על ישראל.

6. הוא מבקש מדוד שישבע לו כי לא יכרית את זרעו אחריו (בעבר היה נהוג בעולם, שכאשר ישנו מלך חדש שאינו ממשיך את שושלת המלך הקודם, הוא הורג את כל זרע המלוכה הקודם, כדי שלא ימרדו בו).

← דוד נשבע לשאול בשם ה', ושאל הולך לביתו.

### סיכום וסיום:

בפרק זה דוד התגלה בגדלותו, כאשר יכול היה במחי יד להרוג את שאול מבקש רעתו. אולם דוד לא הסכים לפגוע בשאול, משום שהוא "משיח ה'". הדבר היחיד שעשה, היה לכרות את קצה מעילו של שאול, וגם על כך הוא הצטער. לאחר מכן, באומץ רב, יצא דוד אחרי שאול מהמערה והוכיח לו בעזרת כנף מעילו, כי הייתה לו הזדמנות להורגו אך בכל זאת הוא לא עשה זאת. התנהגות זו של דוד גרמה לשאול להודות בטעותו ולהתנצל בפני דוד. הוא ביקש מדוד כי ישבע שלא יכרית את זרעו כאשר יהיה המלך.



לסיום השיעור בנוגע לנקודת השיא במנוסתו של דוד, ראוי להעלות על נס את מעשהו המופלא של דוד.

על כן נחזור אל הסיפור מראשית השיעור, ונשאל את התלמידים: מה לדעתכם היה אומר לנו דוד לעשות במקרה כזה? האם זה קל? מה נדרש לשם כך? אילו מידות אנו צריכים לחזק בתוכנו כדי להגיע לדרגה כזו?

את המידות השונות שהתלמידים אמרו, ניתן לכתוב על בריסטולים וליצור קישוט לכיתה.

### הצעות להמחשה:

- א. סיפור פתיחה
- ב. המיקום של עין גדי במפה
- ג. המחזות קריעת כנף מעיל שאול ע"י דוד



### מסרים והפנמה:

א. הענווה והיראת ה' של דוד המתבטאות בכך שלא הרג את שאול, אף שהייתה לו אפשרות קלה ביותר לעשות זאת.

ב. גבורה ואומץ לב- בכך שדוד יצא אחרי שאול, שהיה יכול להורגו.

חזרה בתשובה והודאה באמת של שאול- שהודה כי טעה אל מול אנשיו, למרות שוודאי שזה לא היה מעשה פשוט.

